

Motiveer onderzoekers om te valoriseren

Ook de Europese Commissie bepleit dat het hoger onderwijs meer prioriteit aan samenwerking met het bedrijfsleven geeft. Dit ondersteunt het topsectorenbeleid van minister Maxime Verhagen. Voor de zomer constateerde hij dat de samenwerking tussen onderzoekers en ondernemers nog steeds niet op orde is ondanks decennia van goede bedoelde ad-hocmaatregelen. Vorige maand presenteerde de minister zijn plannen: hij wil per topsector niet vrijblijvende samenwerking maar een duidelijk contract tussen kennisinstellingen en bedrijven. Niet goedschiks dan maar kwaadschiks, moet hij gedacht hebben. Maar hoe gelukkig of hoe vruchtbaar is een afgedwongen huwelijk waarin zeker een partner steeds aan een ander (publicaties) denkt

Samenwerking tussen onderzoekers en ondernemers is hard nodig want Nederland heeft een hardnekkig probleem. Er is een gapend gat tussen het uitstekende onderzoek en de niet zo uitstekende toepassing in de private of publieke sector. Door het gat tussen bedrijfsleven en kennisinstellingen te dichten, zullen investeringen van het Nederlandse bedrijfsleven in onderzoek en ontwikkeling toenemen. Nu zijn die relatief laag – nog lager dan in landen als Italië en Spanje – en relatief dalend.

De verliefdheid ontbreekt tussen partijen die in het huwelijk worden gedwongen. Onderzoekers in Nederland zijn niet gericht op samenwerking met ondernemers – de wetenschappers zijn gericht op publicaties en citaties in toptijdschriften. De beoordelingscriteria zijn in de afgelopen jaren tot *publish or perish* verworden. De tegenstelling tussen fundamenteel en toegepast onderzoek is even vaak gesuggereerd als vals. Er zijn tal van internationale wetenschappelijke instellingen die vooraanstaand onderzoek combineren met een spilfunctie in een netwerk van maatschappelijke organisaties en bedrijven.

Een contract zal niet voldoende zijn om samenwerking tussen onderzoekers en ondernemers af te dwingen. Zij bepleiten op basis van ons kwalitatief onderzoek twee ingrijpende maar noodzakelijke veranderingen (Van Praag et al., 2011). Om het gat tussen onderzoek en toepassing daarvan te dichten moet valorisatie in de eerste plaats een motiverend karakter krijgen in de wetenschap. De oplossing ligt bij teambeloning in HRM-beleid. Universiteiten en andere publiek gefinancierde onderzoeksinstituten moeten carrières bieden waarin de toepassing van de ontwikkelde kennis verankerd is. Gedrag en competenties van wetenschappers worden hiermee gestuurd. Maar zeker zo belangrijk is de selectie van relevant onderzoek. Daarbij moet het HRM-beleid van universiteiten vooral gericht zijn op teams van wetenschappers. Individuele wetenschappers kunnen niet zelf in zowel onderzoek, onderwijs als ontwikkeling excelleren. Alleen in een team kan rendabel gevesteerd worden in de specifieke combinatie van competenties.

De (financiële) waardering moet op teamniveau belegd worden, waardoor een valoriserende hoogleraar ook waardering krijgt voor succesvol (top)onderzoek binnen zijn team en andersom. Door ook carrière-perspectieven aan valorisatie-prestaties te verbinden hoeft de ruif voor fundamenteel onderzoek niet leger te worden. Valorisatie trekt additionele fondsen aan.

en tweede moet er een verdeling van onderzoeksgelden komen waarin (motivatie voor) valorisatie verankerd is. Dat geldt voor de tweede geldstroom, die onder meer via N O loopt. Bij het N O is momenteel de aandacht voor valorisatie bij de selectie van onderzoeksvoorstellen beperkt tot de mogelijkheid voor de aanvrager om de maatschappelijke betekenis van het onderzoek te beschrijven. Ook in de eerste geldstroom, die van de rijksoverheid naar de universiteiten loopt, is valorisatie niet verankerd. Nu is de druk om te veranderen nagenoeg afwezig bij de onderzoeksinstituten. De druk van buiten is nodig om die instellingen van binnenuit te veranderen. Valorisatie is te verankeren door expliciete maatstaven de geldstromen te laten beïnvloeden of door de beste plannen voor HRM-beleid voor valorisatie extra te belonen.

wee ingrijpende en gerelateerde veranderingen zijn nodig, wil dit kabinet erin slagen om het gat tussen onderzoek en toepassing ervan te dichten. Zonder motivatie voor valorisatie zal het huwelijk tussen onderzoekers en ondernemers niet vruchtbaar en zeker niet gelukkig zijn. Zonder deze veranderingen hebben andere maatregelen uiteindelijk weinig impact. Dan loopt Nederland een nog grotere achterstand op.

LITERATUUR

Europese Commissie (2011) *Supporting growth and jobs – an agenda for the modernisation of Europe's higher education systems*. Brussel: Europese Commissie. Praag, M. van, C. Selker en P. Tang (2011) *Beloön wetenschap vertalen naar praktijk*. Opiniestuk op www.mejudice.nl, 22 september.

MIRJAM VAN PRAAG
Hoogleraar aan de
Universiteit van Amsterdam

CAMIEL SELKER
Mede-eigenaar van
Focus Orange

PAUL TANG
Adviseur bij Boer & Croon

BORIS VAN DER HAM
Tweede Kamerlid bij D66

...Maar geef onderzoekers vrijheid en tijd om te bepalen waarin.

In de visie van het kabinet moeten onderwijs en wetenschap zich aanpassen aan het bedrijfsleven en de topsectoren. Valorisatie is het toverwoord. Ik ben van mening dat onderwijs, onderzoek en wetenschap meer zijn dan een productiefactor. In hun nudge doen Mirjam van Praag, Camiel Selker en Paul Bang een paar interessante suggesties om de wetenschap beter te laten samenwerken met het bedrijfsleven. Ze pleiten voor meer aandacht voor de maatschappelijke betekenis van het onderzoek waar financiering voor wordt aangevraagd. Ook houden ze een pleidooi voor het stimuleren van meer toepassing van ontwikkelde kennis via het HRM-beleid van universiteiten, door middel van teambeloningen. Dat dit laatste betreft vind ik dat het niet aan de politiek is om op de stoel van de universiteitsbestuurder te gaan zitten. Besturen moeten zelf kijken wat ze de meest productieve manier van werken vinden. Leams worden overigens al beloofd. Onderzoeksgroepen worden volgens het Standaardevaluatieprotocol onder andere beoordeeld op societal relevance en vitaliteit and feasibility. NWO wil valorisatie op korte termijn verplicht stellen bij alle wetenschapsgebieden. Bovendien hebben vele universiteiten al regelingen waarin onderzoekers meedelen in de inkomsten uit uitvindingen via octrooien. Volgens mij moeten we vanuit bedrijfsleven en overheid meer investeren in universiteiten, en moeten universiteiten de vrijheid krijgen welk onderzoek zij willen doen.

Nederland investeert relatief weinig in O&O. Zowel de overheid als het bedrijfsleven blijft wat betreft investeringen in kennisontwikkeling achter bij de internationale top. Het kabinet heeft ervoor gekozen om in te zetten op topsectoren. De bewindspersonen van Onderwijs en Economische Zaken spreken over een gouden driehoek van onderwijs, onderzoek en ondernemen. Maar waar fiscale en andere budgettaire maatregelen uitsluitend ten gunste komen van bedrijven die zich richten op de door de overheid vastgestelde topsectoren, komt de financiële positie van de universiteiten door bezuinigingen onder druk te staan. Van de NWO- en KNAW-budgetten zal tegen 2015 in totaal 350 miljoen euro aan de topsectoren moeten worden besteed. De budgetten voor andere wetenschapsgebieden, zoals geestes- en maatschappijwetenschappen, zullen daarop worden aangepast, met aanzienlijke gevolgen voor de onderzoeksmiddelen van de universiteiten. Ik heb grote twijfels bij dit beleid.

Wat mij betreft moeten er financiële onderzoeksmiddelen zijn met een lange horizon en daarnaast moet er vrijheid zijn om te bepalen

waaraan die middelen te besteden. De open competitie van NWO of het open technologieprogramma van de Technologiestichting SRON bieden hiervoor de gewenste structuur. In plaats van de middelen die beschikbaar zijn voor deze programma's over te hevelen naar de topsectoren of topinstituten moeten we de budgetten voor deze programma's structureel maken. De strategische agenda van de regering breekt de individuele vrijheid van onderzoekers juist af. Zij willen nadenken over een soort persoonsgebonden budget voor toponderzoekers. De nadruk op valorisatie van dit kabinet werkt verstikkend voor toponderzoekers. Het kabinet definieert valorisatie uitsluitend vanuit een economisch perspectief. Beter zou het zijn in SRON-terminologie te spreken over een utilisatieperspectief. Kijk naar het perspectief van (her)gebruik van wetenschappelijke onderzoeksresultaten. Het inzetten van 2,5 procent van de publieke middelen via de eerste geldstroom voor valorisatie is een wassen neus omdat het getal niets zegt over de uitkomsten.

Met de technologie van vandaag ben je bovendien de verliezer van morgen. Het kenmerk van echte innovaties is juist dat we vandaag niet kunnen bepalen wat de topsectoren van de toekomst zijn. In de visie van het kabinet ontbreekt het streven naar kennis uit nieuwsgierigheid het zoeken naar nieuwe kennis als een streven op zich. Het belang van fundamenteel onderzoek raakt hierdoor op de achtergrond. Geef onderzoekers en wetenschappers dus de vrijheid om hun ideeën te volgen en dwing ze niet in het keurslijf van de topsectoren. Vaak wordt er in debatten over de Kenniseconomie de pompeuze vraag gesteld wat moet Nederland doen om meer Nobelprijzen te halen. Het is curieus dat vorig jaar de Nederlandse Rus Andre Geim een Nobelprijs won voor de uitvinding van de stof grafeen, terwijl zijn eerste onderzoeksaanvraag werd afgewezen omdat hij nog niets bewezen had. Ziehier in een notendop waar het dus nu soms al misgaat met de te grote focus op snel resultaat.